

Prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Poznań, dnia 17.07.2023r.

Recenzja rozprawy doktorskiej magister Sylwii Ryszawy
Aktywność fizyczna kobiet w dyscyplinie piłka nożnej
i jej uwarunkowania w opiniach zawodniczek, trenerów i kibiców.
Studium socjopedagogiczne

Doktorat stanowi jeden z podstawowych, przełomowych etapów kariery młodego naukowca. Stanowi podsumowanie jego/jej wieloletnich studiów i badań, zarówno w kontekście własnego rozwoju, jak i współpracy z promotorem. Ale więcej jeszcze: potwierdza jego/jej szerokie horyzonty intelektualne, przygotowanie teoretyczne, umiejętności w zakresie naukowej analizy i syntezy oraz kreowania stricte naukowej a przy tym interesującej narracji. Dobry doktorat jest także doktoratem nowatorskim; powinien stanowić źródło nowej wiedzy o rzeczywistości. I już na wstępie mojej recenzji pragnę stwierdzić, że recenzowana przeze mnie praca doktorska spełnia wszystkie wyeksponowane wyżej kryteria i warunki.

Praca doktorska mgr Sylwii Ryszawy podejmuje ważny naukowy problem: udziału kobiet w tej popularnej dyscyplinie sportu, jaką jest piłka nożna. Wpisuje się ona w sposób oczywisty w debatę na temat roli sportu w procesie emancypacji kobiet, przy uwzględnieniu towarzyszących mu, różnorodnych kontrowersji i dylematów. O ile przy tym literatura polska dotycząca uczestnictwa kobiet w sporcie „w ogóle” jest już dosyć obszerna, to publikacji na temat kobiet-piłkarek nie jest w naszym języku wiele (Autorka przywołuje je we wstępie). W ten sposób doktorat mgr Sylwii Ryszawy stanowi „naukowe przyspieszenie” w polskim dyskursie badawczym, zarówno z uwagi na oryginalność podjętej problematyki, jak i swój bardzo wysoki poziom.

ul. H. Wieniawskiego 1, Collegium Minus, 61-712 Poznań
NIP 777 00 06 350, REGON 000001293
tel. +48 61 829 4326
zbymel@amu.edu.pl

Wnosi, jednakże również i wkład w „całościową” międzynarodową literaturę na ten temat, której reprezentatywnymi przykładami w języku angielskim są takie książki, jak: Carrie Dunn, „Female Football Fans: Community, Identity and Sexism” (2014); „Female Football Players and Fans: Intruding into a Man's World”, red. Gertrud Pfister, Stacey Pope (2018); Jean Williams “A Game for Rough Girls?: A History of Women's Football in Britain” (2003), czy niedawno wydana „Women’s Football in a Global, Professional Era”, red. Alex Culvin, Ali Bowes (2023).

Doktorat mgr Sylwii Ryszawy składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów, podsumowania, zakończenia, bibliografii, spisu tabel, rycin oraz wykresów i aneksu. Jest on niezwykle obszerny (ss. 426 samego tekstu a łącznie 518 stron) jednakże w tym przypadku ilość stron bardzo pozytywnie koreluje z jego wysoką merytoryczną jakością. Struktura dysertacji jest przejrzysta, poszczególne rozdziały i podrozdziały wynikają jeden z drugiego, tworząc logiczną całość.

We wstępie Autorka w sposób rzeczowy prezentuje pole problemowe swojego doktoratu oraz jego założenia; jest on napisany w sposób bardzo kompetentny. Pierwsze trzy rozdziały mają charakter rekonstrukcyjno-teoretyczny. Stoją na wysokim poziomie merytorycznym a w swojej całości (149 stron) tworzą bardzo dobrą „rozprawkę samą w sobie”, która mogłaby być opublikowana w sposób niezależny. I tak, moja bardzo pozytywna ocena dotyczy rozdziału pierwszego „Aktywność fizyczna kobiet – rys historyczny i współczesność”, który zawiera zarówno rekonstrukcję podstawowych pojęć i kategorii, jak i obraz udziału kobiet w sporcie i w szczególności w piłce nożnej. Autorka znakomicie porusza się po podejmowanych zagadnieniach a jej rekonstrukcje są logiczne i dobrze uzasadnione. Podobnie, na wysokim poziomie stoi rozdział zatytułowany „Uwarunkowania aktywności fizycznej kobiet”, u podstaw teoretyczny. Autorka dokonała w nim analizy różnorodnych biofizycznych, społeczno-kulturowych i edukacyjnych kontekstów czynników uczestnictwa kobiet w szeroko rozumianej kulturze fizycznej. Rozdział ten dowodzi raz jeszcze zdolności mgr Sylwii Ryszawy do dokonywania naukowej syntezy oraz erudycji i umiejętności swobodnego poruszania się poprzez jasno wyselekcjonowane pola problemowe.

Kompetencje naukowe Autorki recenzowanego doktoratu potwierdza rozdział trzeci „Pedagogika i wychowawcze walory aktywności fizycznej”. I w tym przypadku, narracje mgr Sylwii Ryszawy świadczą jak najlepiej zarówno o jej dojrzałości intelektualnej, jak i zdolności do prowadzenia dobrze ustrukturyzowanego i logicznego dyskursu naukowego. Napisane ze znanstwem rozdziały teoretyczne stanowią pogłębione i istotne wprowadzenie dla części badawczej doktoratu.

Dodam, że analizy i interpretacje w części teoretycznej oparte są o bardzo reprezentatywną literaturę przedmiotu, co jest też bardzo szczegółowo udokumentowane w przypisach – w części teoretycznej, wraz ze wstępem jest ich aż 809. Wzbudza to moje duże uznanie, ponieważ jestem zwolennikiem takiego, występującego w recenzowanej pracy, bardzo rzetelnego i szczegółowego „odwoływania się”, które jest dla mnie jednym z kryteriów oceny każdego tekstu naukowego (jak pisze Laura Peterson, 2021, „przypisy stanowią kluczową praktykę tekstualną, która zmienia autora w naukowca i sprawiają, że napisany przez niego tekst posiada wiarygodną naukową argumentację”).

Rozdział czwarty nosi tytuł „Zagadnienia metodologiczne badań własnych”. Jest to rozdział pod każdym względem dobrze napisany, stanowiący znakomite wprowadzenie i uzasadnienie dla przeprowadzonych przez Autorkę badań. Przyjęte przez doktorantkę metody badawcze i opisane procedury badawcze spełniają wszystkie kryteria poprawności naukowej, dając duże możliwości w zakresie wielokontekstowej analizy tytułowego problemu pracy. Autorka wykorzystała w swojej pracy zarówno podejście ilościowe, jak i jakościowe (badania „mieszane”) akcentując ich komplementarność. Podobnie pozytywne oceny sformułować można w odniesieniu do poprawności doboru próby badawczej (zawodniczki, kibice, trenerzy) i sposobu organizacji badań. Rozdział metodologiczny świadczy o dużej dojrzałości badawczej mgr Sylwii Ryszawy.

W rozdziałach piątym, szóstym, siódmym i ósmym zawarte są wyniki badań własnych oraz ich analizy i interpretacje; dotyczą one opinii zawodniczek, trenerów i kibiców. Mgr Sylwia Ryszawa znakomicie radzi sobie zarówno z przeogromnym materiałem badawczym, jak i tekstem. Narracje Autorki są tutaj szczegółowe, pogłębione, systematyczne i rzetelne. Uzyskany obraz jest bardzo przekonujący i stanowi ważny wkład w nasze rozumienie różnorodnych perspektyw postrzegania uczestnictwa kobiet w piłce nożnej, zarówno przez same piłkarki, jak kibiców oraz trenerów. Autorka wykazała także, że mimo „przepaści” (organizacyjnej, finansowej i wizerunkowo-medialnej) kobieca piłka nożna jest dyscypliną pełną pasji i wartości (jak stwierdził jeden z cytowanych przez Autorkę trenerów: *piłka nożna w wydaniu kobiet wcale nie jest mniej atrakcyjna niż w wydaniu mężczyzn*). Pełni także znaczącą rolę w kształtowaniu tożsamości i podejścia do życia młodych kobiet. W takim, zaprezentowanym przez Autorkę podejściu traci ona swój tradycyjnie „męski” charakter, staje się przestrzenią kobiecego upodmiotowienia, zaprzeczania stereotypom płciowym i samorealizacji, ale także – jak podkreśla Autorka doktoratu – uznania i przynależności oraz źródłem pozytywnych emocji i kreowania więzi (o czym świadczą także zawarte w doktoracie wyniki badań socjometrycznych). Trzeba jednocześnie dodać, że Autorka nie idealizuje

kobiecej piłki nożnej i nie postrzega jej jako „pedagogiczne panaceum” – pokazuje, że jest to bogata w znaczenia przestrzeń, która posiada swoją wielowymiarową strukturę wewnętrzną i różnorodne uwarunkowania w relacjach ze „światem zewnętrznym”.

Nie mam w stosunku do tej pracy uwag szczegółowych (z pewnością w przypadku druku doktoratu w formie książkowej będzie miała miejsce korekta językowa). Chciałbym jedynie zastanowić się razem z Autorką nad możliwością koncepcyjnego wzbogacenia doktoratu poprzez wprowadzenie kilku jeszcze teorii i kategorii (nie uważam tego jako zarzut; jest to wyłącznie skutek moich własnych preferencji teoretycznych). I tak można zadać pytanie, w jakim stopniu dyskusja na temat uprawiania przez kobiety męskiego sportu (problem wielokrotnie bardzo trafnie poruszany przez Autorkę) wpisuje się w problem maskulinizacji tożsamości kobiet sukcesu (także i zawodowego) we współczesnym społeczeństwie? Podobnie, czy w odniesieniu do wewnątrzgrupowej rywalizacji kobiet w drużynie piłkarskiej odnieść można zjawisko opisywane w literaturze socjologicznej jako „królowa pszczół” („queen bee”), polegające na marginalizowaniu konkurentek (również i poprzez agresję sytuacyjną)? Warto byłoby również umieścić problem postrzegania sportu kobiecego przez kibiców piłkarskich w kontekście teorii Johna Fiske czy podobnej w swoich konsekwencjach teorii Stuarta Halla kodowania/dekodowania tekstów kulturowych (dominujące/negocjacyjne/opozycyjne). Ponadto, Autorka, przy przedstawianiu wykorzystanych przez siebie badań mieszanych podejmuje problem filozoficznych kontrowersji wokół takiego podejścia, jednak warto byłoby także poruszyć zagadnienie epistemologicznej i paradygmatycznej niekompatybilności badań ilościowych (pozytywizm) i jakościowych (społeczny konstruktywizm).

W ostatniej części mojej recenzji pragnę stwierdzić z pełnym przekonaniem, iż recenzowana rozprawa doktorska stoi na bardzo wysokim poziomie merytorycznym – i to zarówno w kontekście przyjętych przez Autorkę założeń teoretycznych i metodologicznych, sposobu przeprowadzenia badań, narracji oraz argumentacji, jak i konkretnych rezultatów analitycznych. Mgr Sylwia Ryszawy prezentuje się w niej jako dojrzały młody naukowiec, który potrafi samodzielnie rozwiązać podjęty przez siebie problem badawczy, który bardzo swobodnie porusza się po poszczególnych – wchodzących w zakres doktoratu – zagadnieniach; wreszcie, który potrafi komunikatywnie i precyzyjnie wyrażać swoje myśli i przedstawiać swoje linie argumentacji. Jej przygotowanie teoretyczne i metodologiczne oraz zdolność do konstruowania naukowej narracji spełniają wszystkie akademickie standardy.

Stwierdzę też ponownie, że literatura wykorzystywana przez Autorkę jest bardzo rozległa i reprezentatywna dla podjętego problemu oraz znakomicie wykorzystana a analizy i interpretacje – zarówno w części teoretycznej, jak i empirycznej - są dobrze osadzone zarazem

w starannie dobranych kategoriach teoretycznych, jak i w wyznaczonej przez tytułowy problem logice pracy. Autorka skutecznie unika także w swojej pracy jakiegokolwiek dydaktyzmu czy moralizatorstwa.

W konkluzji stwierdzam, że magister Sylwia Ryszawy - jako Autorka recenzowanego przeze mnie doktoratu – to wszechstronnie wykształcony naukowiec, o pogłębionej świadomości teoretycznej i badawczej. Potwierdziła również swoje kompetencje do prowadzenia dyskursu naukowego. Stwierdzam też z pełnym przekonaniem, że problem badawczy postawiony przez mgr Sylwię Ryszawę jest wartościowym problemem naukowym. Autorka recenzowanego doktoratu rozwiązała go samodzielnie i zgodnie z obowiązującymi we współczesnej nauce regułami. Zrealizowała ona wszystkie założone cele badawcze i uzyskała konkretne, ważne, rezultaty analityczne. Jej praca doktorska stoi na bardzo dobrym poziomie merytorycznym. Jest to oryginalne dzieło, które stanowi niezaprzeczalny wkład Autorki w wybrane przez nią pole problemowe. Rozprawa dowodzi też bardzo wysokiej ogólnej wiedzy teoretycznej Autorki, zarówno w zakresie pedagogiki, jak i nauk społecznych.

Stawiam więc wniosek o dopuszczenie mgr Sylwii Ryszawy do dalszych etapów przewodu doktorskiego i do publicznej obrony. Z uwagi na wysoki poziom pracy doktorskiej stawiam również wniosek o jej wyróżnienie i opublikowanie skróconej wersji w formie książkowej.

Złysko
Mebz/c